

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Wien V., Margaretenplatz 7.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Zinkovský Josip, Wien
V., Margaretenplatz 7.

List

za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrletno: K 3000.—

Za Jugoslavijo
četrletno: 15 Din.

Posamezna stane 400 kron.

Leto II.

Dunaj, 27. septembra 1922.

Št. 39.

Številka tednika stane 400 do
800 kron.

Na nezaslišan in strahoten način se dviga ravno sedaj draginja. Ne mine skoro dan, ki bi nam ne prinesel višjih cen, ki so se nam zdele še pred kratkem nepojmljive, da celo blazne. Zato prihajajo tudi vsak dan poročila, da se je moral ta in ta list ustaviti. Čeravno napravimo danes natančen proračun, ki kaže finančno ravnotežje, ga v kratkem ovrže vedno naraščajoča draginja in padec krone. Umiljivo je, da se z dviganjem plač tisk. osobju po indeksu dviga tudi cena papirja in lista. Da so časopisi v primeru z drugimi potrebščinami še najcenejši, nam na tem mestu ni treba še posebej dokazovati.

List stane od 1. oktobra do 31. decembra za:

Avstrijo . . . . . 3000 K
Jugoslavijo . . . . . 15 D
Posamezna številka . . . . . 400 K

„Koroški Slovenec“ bi moral že zdavnaj nehati izhajati, ako bi nam tiskarna ne nudila toliko ugodnosti in nam ne šli na roko dunajski Čehi.

Prosimo naše prijatelje, da to uvažujejo in upamo, da nam ostanejo vsi sedanji naročniki tudi še dalje zvesti in si bodo prizadevali pridobiti še več naročnikov.

Naročnino je vposlati vedno v naprej!

Uredništvo in upravništvo
„Koroškega Slovenca“.

PODLISTEK

Ljubljanski veliki semenj.

Ljubim jih, s šumom in hrupom,
ta velika mesta,
Skoz nje v bodočnost gre, skoz nje
v — svobodo — gre cesta!
Duma.

Trinajst mescev in pol sem bil zaljubljen, bolan in len, sedaj pa sem prost. Klobaso v mavho, mavho na ramo in hajdi — v Ljubljano na II. veliki semenj.

Do Ljubljane sem spal. Ko sem priklovrtil v mraku po mokrih ulicah do „Starcega Tišlerja“, sem dobil večerjo in posteljo. A zdaj me je minula zaspanost — v opero sem šel. Na čast udeležencem sejma se je igrala „Madame Butterfly“. Lepa Japonka je plakala na odru, pred menoj je stokala debela gospa z lorgneto na očeh in gledala okrog sebe, če jo vse vidi, kako toči solze v sočutju do uboge Cio-Cio San. Godba je bila krasna, skoro bi se bil spet zaljubil.

Svež in dobre volje sem stopal zjutraj po ljubljanskih ulicah. Ljubljana nekdanj in — danes. Avtomobili, izvoščki, kolesa, tramvaj, vse v hrupu in drvenju vele mesta, šumno, nervozno. Turški fes poleg francoskega cilindra, težki pelci in pisane rute, vmes čifuti in širokohlačasti Bosanci. Pred „Slonom“ dolga

Vprašanje narodnostnih manjšin pred interparlamentarno unijo.

Parlamentarci vseh kulturnih narodov so ustanovili pred par desetletji „Interparlamentarno Unijo“, katere glavni smoter je, da spravi v pravi tir občečloveška „stremjenja po miru, medsebojni srpljivosti, pravičnem socialnem redu itd., t. j. vsa taka vprašanja, ki so vsem narodom skupna ali pa splošno nevarna za svetovne homotije. Eno zelo važnih vprašanj te vrste je tudi: pravica manjšin. —

V avgustu t. l. je imela Unija svojo dvajseto interparlamentarno konferenco na Dunaju. — Ni nam znano, kakšni vzroki so obveljali za češkoslovenski in jugoslovanski parlament, da nista bila zastopana. Toliko pa moremo in moramo povdariti, da abstinenčna taktika tukaj ni na mestu, kajti prav tu se oglašajo pred zastopniki celega sveta vse polno tožnikov, katere je treba primerno zavrniti. Ako ni nikogar, ostanejo obdolžitve neizpodbite in naša poštena stvar trpi veliko škodo.

Lord Newton, viharno pozdravljan, je rezko obsodil odsotnost čeških in jugoslovanskih zastopnikov. Silno se je potegnil za Madžare na Sedmograškem ind ejal: „Kar sem tam opazoval, je sramota za Rumunijo in še posebe za vlasti, ki so sklepale mirovne pogodbe.“ — Dalje je dejal: „Kadarkoli je imelo biti govora o manjšinskem vprašanju, kakor zadnjič v Pragi, so zbežali zastopniki male antante. Za kaj jih danes ni tukaj, da bi odgovorili na naša vprašanja? Tukaj je bolje nego kjerkoli drugod umesten odgovor:

odsoten nima prav!“ In ves potek dunajske konference je dokazal, kako veliko moralno zaušnico smo tam dobili, ne da smo se branili, še manj pa, da bi mi nastopili kot tožniki.

Poročevalec švedski baron Adelsward je podal sliko dosedanjega razvoja vprašanja: Pravica narodnostnih manjšin. Na njegov predlog je konferenca sklenila: Ustanovi se stalen odsek za vprašanja narodnostnih manjšin in kolonij. Ta odsek naj izdela za prihodnjo konferenco načrt mednarodnega pravilnika, ki zagotavlja prava narodnostnih in verskih manjšin v vseh državah. — Dalje: Naprosi se Društvo narodov, da svetu Društva narodov pridruži posebno komisijo za proučevanje in poročanje o vseh vprašanjih narodnostnih manjšin. — isto se naprosi, da posveti vso pažnjo nadzorstvu, kako se izvršujejo določbe mirovnih pogodb o varstvu pravic narodnih manjšin. V tej komisiji morajo imeti tudi manjšine svojega zastopnika.

Ti sklepi so velikega pomena. Razne države se otesajo razprav z inozemskimi zagovorniki teh ali onih manjšin, češ, da se dotikajo njihove suverenitete, zato je doslej tudi manjšinam samim težko stopati v dotiko s svojimi prijatelji in zagovorniki v drugih državah. Zato pa pozdravljamo ustanovitev navedene posebne komisije pri Društvu narodov in prosimo svoje prijatelje, da pošljejo tja dobre zastopnike...

Kaj vse so n. pr. govorili Nemci, Madžari, Italijani v našo škodo, ne da jih je kdo lopnil po drznih ustih, ne moremo mi objaviti v skromnem svojem listu. Obžalujemo zelo, ka-

vrsta avtomobilov, na pragu „Nove pošte“ raznašalka časopisov s hripavim „Jutro“, „Slovenec“, „Slski Narod“, „Jugoslavija“, „Naprej“, „Jutro“ itd. To je naša Ljubljana, lepa, mlada, živa. Ni je sredi te Ljubljanice — mizce kamnate, nima prostora. Ljubljanca, dolga vas, zida palače in banke, lipica zelena sanja daleč zunaj na ljubljanskem barju.

Tam pod Tivolijem ogromni sejmski prostor. Trobojnice vihrajo na drogovih, balkoni, paviljoni, stojnice in lične hišice leskečejo v živih barvah lepakov in oglasov. Plačam vstopnino 10 din. Prosta je pot po vsem sejmišču. Ob vhodu ti uniformiran lakaj osnaži čevlje zastonj; agitacija za plebiscit, ne, za — „admiral kremo“.

Po paviljonih od oddelka do oddelka. Od razglednic in knofov do lokomobilov in motorjev. Razstavljene so sobne oprave, bele čipke, zrcala, pletenine, tekstilno blago. Leseni kojnički, ki pri repu piskajo, poleg njih moderni šivalni stroji z električnim pogonom.

Od gruče gledalcev obdan zdeluje lončar iz Komende svojo robo, poleg njega plete Makedonac iz Pirota dragocene preproge. Seljaci iz Šumadije preizkušajo velikansko lokomobilo, Nemeč, veleposestnik iz Banata kupuje obširno elektromotorsko napravo. Med drvenje in hrup done štirje bakreni in jekleni zvonovi, obešeni sredi razstavišča. Zabuči svetel avto, pred očmi Dalmatincev izdeluje kompliciran strojček strešno opeko. Se začu-

di mlada Francozinja ob pogledu na krasni boa kranjskega krznarja, Hamburžan baranta za kemične izdelke domačih tovarn. V češkem paviljonu razkazuje brhka Češinja izdelke iz češke republike. Razstavile so tvrdke iz Nemčije in Avstrije, posebno iz Dunaja, iz Švice, Italije. Rekord pa je dosegla slovenska industrija v vseh panogah. Vse se razvija veselo, ni več popje, polno cvetje.

Truden od vtisov in slik se umaknem v gorenji del sejmišča. Tam pokajo šampanjci, v slikoviti ruski koči varijo Rusinke pristen ruski čaj po 10 K. Vmes duhtijo vroče kranjske klobase in hrenovke. Črn Turek prodaja „turšku kafu“ v naprstnikih. Zagrebačko pivo in cviček, težki dalmatinec in sladki vipavec, vse na razpolago. Zabrenkajo tamburice, zadoni pesem, vesela beseda.

Kipi srce ob pogledu na slovensko žilavost. So govorili, da Slovenci nimajo industrije. Oglej si ljubljanski velesemenj, tu je razstavljen cvet slovenske bistrosti in delavnosti.

Ljubljana hiti naprej, za njo Slovenija, le mi zaostajamo, mi izgnanci. Pač ima Celovčan Lubas razstavljene harmonike, svetlookovane in lepe, a so samo harmonike.

Pa ga bomo tudi mi dobili, svoj kotiček na ljubljanskem velesejmu, svoje mesto na velesejmu narodov!

ko malo so prinesli o vsem tem veliki listi tam preko. — Naj omenimo le nekaj malega:

Madžar Lukas z je trdil, da so Madžari šli le prisiljeni v svetovno vojno in tudi ne niso nikake krivde na krvoprelitju. Madžari so se le — branili. Narodnostnim manjšinam v vseh državah je želel vsaj toliko pravic, kolikor jih dovoljuje Madžarska.

Nemec Heile je zaklical: Skrbite, da se krivice povsod odpravijo! Mi bomo s svojimi manjšinami pravično postopali; vsako zatiranje bo pri nas nemogoče. (V Nemčiji je še veliko Poljakov in Lužiških Srbov. Nikdo ni vprašal, kako postopajo Nemci z njimi!)

Italijan Ferraris je izjavil diplomatično, da Italija je rada pripravljena, smislu svojih zgodovinskih tradicij (n. pr. beneški Slovenci, katere je ves čas poitalijančevala!) zagotoviti narodnostnim manjšinam vse tiste pravice, katere je možno dovoliti! (Pri Italijanih pa je lahko vse — nemogoče!)

Holondec Rutgars je dejal, da zlasti velevlasti (Italija!) ne bodo trpele vmešavanja v njihove notranje zadeve. Predlagani pravilnik bi bil nekak varuh nad državami! Danec Anderson in Francoz Le Foyer sta toplo podpirala predlog poročevalca. Poslednji je posebno zagovarjal plebiscit v vseh spornih vprašanih.

Predsednik bolgarskega sobranja Nedeljko Atanasov je nagromadil veliko pritožb proti postopanju z Bolgari v Jugoslaviji in Grčiji. — Grk Malessis ga je zavrnil, v kolikor se je tikalo Grške, — težke obtožbe proti Jugoslaviji pa so postale nezavrjene.

Nauk za nas je naslednji: Interparlamentarne Unije in njenih vsakoletnih konferenc ni podcenjevati. Gotovo je, da prej ali slej bo, upamo, delo želo uspehe. Kakšni bodo ti uspehi za avstrijske Jugoslovane (Slovence in Hrvate, za Slovence v Italiji, za Hrvate in Srbe na Ogrskem, za Srbe v Rumuniji in na Grškem? Veliko dela nas čaka! Ali ga bomo zmogli? Vsi poklicani činitelji pozor in na delo!

A. G.

Koroški raj.

„Med Slovenci in Nemci na Koroškem vlada mir in pri medsebojni dobri volji tudi ni povoda za vojno in prepir.“
„Freie Stimmen“ od 24. jun. 1922.

Hranilnica in posojilnica v Velikovcu ima lastno hišo, Narodni dom z realno gostilniško koncesijo. Gostilniško obrt je izvrševala do plebiscita po najemnikih, ki jih je posojilniški odbor po predpisu svojih, od oblasti potrjenih pravil, sprejel. Sedaj pa je Narodni dom zaprt, ker oblasti ne potrdijo najemnika. Zadeva je sledeča:

Po plebiscitu je tedanji najemnik odšel. Odbor je gostilno razpisal. Izmed prosilcev je bil sprejet g. Andrej Perkonik, domačin, Velikovčan, ki je izvrševal gostilniško obrt že 13 let v Velikovcu, je pošten, značajan mož, brez kazni torej vsestransko sposoben za gostilničarja. Sprejem novega najemnika se je naznanil okr. glavarstvu meseca januarja 1921. Okr. glavarstvo je imelo v tem slučaju — obrt se more, glasom pravil, izvrševati po najemniku — odločevati le, ali je najemnik za izvrševanje gostilniške obrti sposoben, ali ne. Po dolgem premišljevanju v dopisu št. 4337 z dne 18. decembra 1921 obvešča okr. glavarstvo posojilnico, da ne odobri sprejem g. Perkonika kot najemnika gostilne. V stari policijski Avstriji je isto glavarstvo odobrilo, da je bil isti Perkonik 13 let gostilničar, v svobodni republiki, državi „der Gleichheit, Freiheit und Brüderlichkeit“, pa mu ne dovoli več, biti gostilničar — ker je Slovencec. Ja, pa kako imeniten vzrok je potuhtalo okr. glavarstvo tekom enega leta: Aus Gründen der Aufrechterhaltung der öffentlichen Ruhe und Ordnung“ torej javni mir in red je ogrožen. Slovenci v Avstriji ne smejo izvrševati poslov, kjer je treba oblastvenega privoljenja, ker bi bil s tem ogrožen javni mir in red in — ker smo enakopravni. Povod za navedeni vzrok okr. glavarstva je dala, oziroma podprla pola papirja z okrog 100 podpisov Velikovčanov. Kaj so vladne postave, odredbe in določbe?

nič, 100 podpisov Velikovčanov, to drži. Ne pravica, ampak nemška, bolje nemčurska oholost in vsemogočnost vlada koroškim Slovencem s tem hujšim nasilstvom, tem manj se zaveda svoje onemoglosti. V čem obstoja ogroženje javnega miru, tega oblast ne pove. Podpisi, samo 100, ki se dobijo na povelje, vendar za oblast ne morejo biti merodajni.

Zakaj ni bil ogrožen javni mir v času premišljevanja, celo leto 1921, ko je v Narodnem domu izvrševal gostilniško obrt nepriglašen, torej protipostavno, najemnik Neslovenec, in so tja zahajali, kakor vedno prej, Slovenci? Namen je jasen. Slovencem škodovati in jih pritiskati, kjer se da. Posojilnica ne dobi najemnine, sedaj glavni vir dohodkov, mogoče se jo da izpodrinuti. Slovenec ne bo imel zasluzka, mogoče se ga popolnoma uniči, s tem pa preskrbi kakemu zanesljivemu podrepniku prijeten posel in lahek zaslužek; vse to s pomočjo 100 podpisov. O ti neomajena oblast!

Posojilnica je vložila priziv na pravičnejšo deželno vlado meseca januarja letos v upanju in hitro in ugodno rešitev. Rudeče ni belo ne črno! G. Perkonik se je 1./I. t. l. preselil v Narodni dom. Slovenski kmetje sprejajo tam ravnatoko, kakor prej, posebno ob tržnih dneh, v sredah, jih je nabito polno. Javni mir in red radi tega seveda še ni bil nikoli ogrožen. Niti tistih 100 podpisanih se ne zgraža. Da bi Slovenci šli razgrajati na velikovski trg in kalili mir, če bi popili merico pijače v Narodnem domu, se tudi oblasti ne bo zdelo verjetno. Vendar je čakala deželna vlada pol leta z rešitvijo priziva. Kaj storiti? Slovenski zavod hoče imeti v svoji hiši slovenskega najemnika. Ti predrznost nesramna in to še sedaj v svobodni republiki! Ali temu zavodu ni znan § 92 mirovne pogodbe, ki vendar tako nameru izrečno prepoveduje? Vsled tega se odločitev okr. glav. podprta s 100 podpisi, to je merodajno — potrdi v odloku št. 4736 z dne 6./VII. t. l. Enakopravni Slovenci ne pritožujte se, da ne boste šikanirali ali celo zatirali nepristranskih oblasti.

Čudno pa je, da ni ogrožen javni mir in red, če pride gruča Slovencev plačevati davek. Iz previdnosti bi bilo potrebno, da izda okr. glav. v Velikovcu prepoved: Slovencem se ne dovoli plačevati kakoršni koli davek, ker bi bil s tem ogrožen javni mir in red — velja brez 100 podpisov. Ker se priziv ne bo vložil, naj dež. vlada kljub temu prepoved potrdi in uveljavi za vse Slovence na Koroškem.

Ako se tudi zvezna oblast na Dunaju strinja s takim nepristranskim postopanjem tuk. oblasti se Slovenci toplo priporočamo, da nas odveže prisilnega posojila in s tem izpolni dano obljubo, da v glasovalnem ozemlju ne bo oddaje premoženja, kar je prisilno posojilo v istini.

Zapravljanje.

Dostikrat čujemo in beremo, da je naše gospodarske nesreče kriva mirovna pogodba, in da se mora ta preurediti, ako naj bo boljše. Povsem to ni resnično. Saj vojne odškodnine nismo še nič plačevali. Nasprotno smo dobivali podpore v denarju in živilih. Kako pa potem pride, da se naprej pogrezamo globje in globje v bedo, da se pogrezajo vsi: kmet, trgovec, obrtnik, delavec! Pogrezamo se vsled slabega gospodarstva! Povsod tam, kjer imajo preveč govoriti in ukazovati židovski voditelji socijalne demokracije gospodarske razmere, prihajajo obupne. Do neke meje ima lahko vsakdo svoje misli tudi v gospodarstvu: oče je delal po starem, sin morebiti krene novo pot in dela z umetnimi gnojili, s stroji, boljše nego je delal oče, morebiti tudi slabše. A gospodarski načrti imajo svoje meje: če se spreminja čez te meje, se bo vse uničilo. Gospodar ne sme najeti več ljudi, nego daje polje kruha. Če bi kak norec imel posestvo, katero potrebuje deset hlapcev in bi rekel: „Do zdaj smo delali 12 ur na dan, da bo treba manj delati, vzamem v službo dvajset ljudi, ki bodo delali le osem ur, ga bo sila v kratkem prepričala, da tako ne gre, ker bo kmalu zmanjkalo kruha, in ljudje

bojo pustili hišo, ki jim ne more plačati mezde“. Tako je v naši državi: povsod v uradih, pri železnicah, sploh v vseh javnih podjetjih, povsod je vse preveč ljudi!

Tako je povsod kjer vlada in vodi gotova stranka, ki se je hotela s takimi dobrotami ljudem prikupiti. Zelo zanimivo je, kar se pripoveduje in piše zadnje dni o socijalističnem podjetju na Dunaju, o arzenalu. Že dolgo se je govorilo, da ta tovarna, ki je državna last, a država jo je delavcem prepustila, da tam napravijo vse po svojih mislih, zelo si bo deluje. Delavci si tu volijo predstojnika, kakor se voli župan v občini, sami si najemajo uradnike, sami si delijo dobiček, saj hoteli so ga deliti, a ker niso prav zaupali, so si kar popred nastavili višje plače, nego se plačujejo drugod. Kmalu so časniki trdili, da arzenal dela z velikim primanjkljajem, a delavski listi so trdili, da gre dobro, da upajo aktivne bilance! Že lani, ko so socijalni demokratje začeli kričati, da je vlada dovolila duhovnikom 3 ali 4 sto milijonov plače, smo odgovorili, da je ravno tista vlada morala pri arzenalu doplačati več nego dobe vsi duhovniki v treh letih. Zdaj javljajo uradni listi, da se je junija mesca doplačalo pri arzenalu 8000 milijonov! Za vse koroške kmete, ki so po suši prizadeti, zamore država dati podpore le 4 sto milijonov: ako rečemo, da je polovica kmetov prizadeta, tedaj je 15.000 posestnikov med katere se mora ta podpora deliti in to vsled nezgode, ki jih zadene v kljub vsemu delu in vsi skrbi. Na enega kmeta pride 260 ne zlatih, marveč naših papirnatih kron! Ne delamo državi tu očitku, država nima, berač je, bolj berač, nego kmet. A to pravimo, da berač ne sme na drugi strani razmetavati, kar mu ljudstvo zaupa. Arzenal je imel osem tisoč milijonov primanjkljaja ne vsled nezgode, marveč ker se tam izvajajo otročje sanje, a ne na stroške bogatih židov, ki socijalne denarj krate vodijo, marveč na stroške ljudstva, ki ne ve, kje dobiti kruha! Ko bi bila naša država bogata, kakor Amerika, lahko bi delala take poskušnje, a berači smo, in nedopustno je denar razmetavati. Gospodarstvo v arzenalu je kaj zanimivo: L. 1921, marca mesca, se je za delavce, uradnike in blago izdalo 55 milij. izkupiček je znašal le 10 milij., avgusta so znašali stroški 80 milij., dohodki 40 milij., novembra je bilo stroškov 175, dohodkov 80 milij. L. 1922 postale so razmere še slabše! Marca mesca je bilo stroškov 874 milij., dohodkov 270 milij., tako, da v enem mescu znaša primanjkljaj kar 600 milijonov. Bila je potem seja ravnateljstva in na ti seji se je doglalo, da je v arzenalu 26.000 delavcev, da od teh le 1000 produktivno dela, drugi so nastavljeni, a jih treba ni! Vrh tega dobivajo ljudje 20 do 30% več plače, nego v drugih enakih tovarnah!

Takšno delovanje je preneumno, to morajo uvideti tudi delavci, tudi ti trpijo vsled draginje, zlasti oženjeni. Razgrajati ne pomaga nič, škoda se mora odpraviti, tam kjer postane vidna. Naj se delavci otresejo vodstva mladih norih ljudi, ki ne vedo, kako se na svetu služi kruh z delom, ne s kričanjem in neumnimi novotarijami. Država se ne more urediti, dokler se ne neha razmetavati! Dva tisoč delavcev in za pol leta se plača povrh osem tisoč milijonov! Torej za enega delavca pet stotisoč na mesec, to je že precej več, nego je mogel tedaj sploh kak delavec na mesec zaslužiti! To pomeni, da arzenal ni zaslužil čisto nič, za delavce ni zaslužil ne ficka. Svet ni nor, in sosedje nam ne bodo pomagali, dokler sami resno ne napravimo redu tam, kjer ga je treba. Kakor se otroku vzame iz rok goreča trska, ali vzame nož, s katerim bi se lahko urezal, tako je treba židom, ki zdaj vodijo delavce, izbiti iz rok njihovo pogubno oblast. Državi so se že zadele po teh socijalističnih poizkušnjah rane, za katerimi bomo krvaveli dolga leta. Krščansko ljudstvo dvigni se iz tega robstva, drži se svoje stranke, beri svoje časnike! Gorje nam, če bi ti norci dobili v roke še kmečko posest in bi začeli tam tako gospodariti, kakor gospodarijo v svojih tovarnah.

POLITIČNI PREGLED

Avstrija.

Indeks je nesreča za državo. To je uvidela tudi vlada in začela razmišljati o izpremembi indeksnega zakona. Seveda bo nastal radi tega med socialisti in vlado razpor ali druge poti ni, ker prihaja pritisk iz Ženeve. Že sedaj se mezde ne morejo izplačati več, ker ni denarja; banke imajo samo blagajniške note po 1 in 5 milij. Z draginjo raste indeks, z indeksom draginja, notna tiskarna po ne more dohajati. Najtežji časi šele pridejo!

Ko je dobil dr. Seipel zaupnico parlamenta, je odpotoval zopet v Ženevo, da prisostvuje zaključitvi avstr. vprašanja.

Nemčija.

Spor med Nemčijo in Belgijo je poravnal, ker je izročila prva od državne banke podpisane zadolžnice kot garancijo za zaostala reparacijska plačila. V Francijo pa pošlje začasno 40.000 delavcev, ki bodo delali v ovamošnih krajih, pozneje pa še več. Vsekakor se Nemčija trudi izpolniti obveznosti.

Bolgarija.

V Bolgariji vre. Vzrok temu, so opozicijske stranke, ki so se zvezale z Vranglovci, da povzročijo preobrat. Sklicale so tudi velik shod v Trnovo, ki so ga pa kmetje razbili in zahtevali od vlade, da sklene zakon o zaščiti države in izroči sodišču vse člane vlade Malinova, ki je zakrivila drugo balkansko vojno Bolgarov proti Srbom. Vlada se je res uklonila in izdala ostre odredbe proti Vranglovcem. — Znani so pogosti vpadi bolgarskih komitašev v Macedonijo. Da se to vendar že enkrat odpravi, je na predlog Jugoslavije zahtevala medzvezniška komisija razpust revolucionarnih komitejev, ki vodijo te vpade. Ta zahteva je Bolgare malo potrla.

Grško-turška vojna.

Cele Evrope se je polastila radi prodirajočih turških čet velika nervoznost. Vršijo se z mrzlično naglostjo sestanki državnikov velike in male antante v Parizu, Londonu itd., kjer se sklepa o korakih napram Turčiji. Največji interes ima na tem Angleška, ter se je obrnila na vse evropske države, ki so na tem zainteresirane, da bi ji pomagale z orožjem braniti vpad Turkov v Evropo, ker hočejo imeti nazaj Carigrad in Tracijo. Carigrad je jako važna obmorska točka, za katero se je vršilo že več vojn. Posebno med nekdanjo Rusijo in Turčijo so bili večni prepiri radi Carigrada, ker so morske ožine, v katerih se nahaja Carigrad, zapirale in zapirajo Rusiji še vedno izhod v južna morja, ker gospodar Carigrada je obenem gospodar ožin in lahko vsaki ladji prepreči prehod skozi Bospor in Dardanele iz Črnega v Egejsko morje in nasprotno. Anglija se boji Rusije, zato ji zapira pot. Po vojni so zasedle Carigrad in ožine zavezniške čete, Grška je dobila varstvo ožin in je delala po ukazu Anglije. Zato na Angleškem tako razburjenje. Prodiranje Kemal paše pomeni ofenzivo proti Angliji sami in njeni poziciji ob Dardanelah. Zato je tudi podpirala vedno Grke in jim prisodila Galipoli in Tracijo z Odrinom. Ne Francija, ne Italija in tudi ne mala antanta niso pripravljene nastopiti z oboroženo silo, ker niso v tem vprašanju neposredno zainteresirane in Anglija bo morala braniti morske ožine sama. V to svrhu je razvrstila že armado in vojno brodogradnjo.

Bridka nesreča Grkov leži v tem, da ne uvidijo, da ono, kar je bilo mogoče v starem ali srednjem veku, ni mogoče danes, v dvajsetem stoletju. V srednjem in starem veku je bilo mnogo držav, ki so sestojale iz samih obrežnih dežel in so nastale na ta način, da so primorska mesta ustanovljala svoje kolonije po vseh obalah bližnjih in daljnih morij, ter si osvajala obrežne predele. Starogrška atenska država je sestojala iz otokov in obmorskega pasu ob Egejskem morju bodiši na azijski kot na evropski strani. Pri tem je kopno ozadje pripadalo drugim državam.

Angorska vlada sicer izjavlja, da priznava svobodo Dardanel ali one morajo biti svobodne za vse države. V tem jo podpirajo tudi ruski sovjeti. Seveda od zahteve po Traciji in Carigradu ne odneha. Skušna se vsekakor preprečiti

nadaljno prelivanje krvi, za to so sklenili v Londonu, da se takol skliče konferenca zainteresiranih držav v kako mesto Italije, ki naj bi izročila kontrolo čez Dardanele Društvu narodov. Rumunija se oborožuje in hoče pomagati z gotovimi številom vojske Grški in Angliji v nevtralnem pasu ali za ta slučaj grozijo že boljševiške čete ob Besarabijski meji.

Društvo narodov.

Rešitev avstr. vprašanja se bliža svojemu koncu. Skrajni čas je, da se reši, predno država ne utone v papirnatem morju. Zadnjič smo poročali, da je bil dovoljen kredit v iznosu 520 milijonov zlatih kron, za katerega bodo razen Avstrije garantirale tudi države velike in male antante. 520 milj. zlatih kron je seveda previsoka svota, ki je vse države naenkrat ne spravijo, skupaj, zato pa bodo dajali Avstriji letne priboljške. Za prvo leto je dovoljenih 120 milijonov. Načrt je sledeč: 1. Garancija neodvisnosti in nedotakljivosti Avstrije ter proti obveza Avstrije, da ne bo brez dovoljenja udeleženih držav sklepala nikakih separatnih pogodb. 2. Posojilo 520 milj. kron v zlatu, za katero vsaka udeleženih držav prevzame procentuelno garancijo. 3. Izvede se program za notranje reforme od strani avstr. vlade z odobritvijo parlamenta. 4. Kontrolna komisija Društva narodov.

Madžarska dolgo ni bila sprejeta v Zvezo narodov, ker je vznemirjala vedno sosednje države in se ni mogla sprijazniti z novimi razmerami. Sedaj je bila sprejeta, čeravno še ni izpolnila vseh pogojev, vendar je obljubila, da bo izpolnila vse obveznosti in se dostojno vedla napram sosedom. Če le ne bo ostalo tu pri samih obljubah, kakor smo vajeni od strani Mažarske.

Določila se je tudi definitivna meja med Avstrijo in Mažarsko v Burgenlandu, vsled katere izgubi Avstrija 10 občin s 4300 prebivalci. Obe državi sta z odločitvijo zadovoljni.

Sprejel se je predlog, da se upelje esperanto kot mednarodni pomožni jezik ter se predlagalo državam, da ga vpeljejo v šolah kot učni predmet.

Tudi manjšinsko vprašanje napreduje. Na predlog zveznega svetnika Motte so se sprejele nove resolucije, ki zahtevajo: Če katera država resno prekrši določbe mirovne pogodbe o narodnih manjšinah, ima Zveza narodov pravico, da postopa direktno. Za navadne slučaje pa zadostuje, da Zveza narodov ohrani dobro razmerje z raznimi vladami. Če bi med dvema vladama nastalo nesporazumljenje, radi tolmačenja manjšinskih odredb, naj se odločitev prepusti mednarodnemu sodnemu dvoru. Manjšine imajo pravico, da jih Zveza narodov štiti pred vsakršnim zatiranjem. Nič manje pa so narodne, verske ali jezikovne manjšine dolžne sodelovati kot lojalni državljani pri upravi države, kateri pripadajo. Zveza narodov pričakuje, da bodo tudi države, ki niso vezane napram zvezl narodov s pogodbo o manjšinskem varstvu, zajamčile svojim manjšinam ono pravičnost in toleranco, ki je predpisana v pogodbi.

DNEVNE VESTI IN DOPISI

Za češko šolstvo v Avstriji. Vse dunajske češke stranke so sklicale za 20. sept. zvečer v rotovž shod vseh starišev, da protestujejo proti učni metodi na čeških šolah (v teh šolah se češki otroci nemški ne smejo poučevati), proti zatiranju manjšinskega šolstva, in da stavijo svoje zahteve. Udeležba je bila ogromna. Po končanih referatih zastopnikov vseh strank se je sprejela sledeča resolucija: Zahtevamo: 1. Da se na manjšinskih šolah neguje duh narodne kulture in se nastavijo učitelji češkoslovenske narodnosti, pa ne — kot do sedaj — Nemci. — 2. Da se manjšinskim šolam dodele posebne učilnice oziroma poslopja, kar bi odpravilo mešjavo z otroci večine. (Na nekaterih šolah so se mogli poučevati češki otroci samo popoldne, ker so bili v teh razredih predpoldne nemški otroci. Op. ur.) S tem bi se doseгла upeljava dopoldanskega pouka, kot ima večina. — 3. Manjšinskim šolam se morajo preskrbeti češka učna nazorila. — 4. Manjšini se mora dati primerno zastopstvo v šolski upravi in nadzorstvu nad njimi, kakor je to na nemških šolah v češkosl. republiki. — 5. Manjšinsko šolstvo se ne sme zavirati s tem, na se ne dovoljuje učenje nem-

škega jezika. — 6. Vprašanje meščanskih šol naj se reši na ta način, da se ustanove take šole z učitelji čl. narodnosti. Lajšave glede državljanstva, ki jih daje Avstrija pogosto nemškemu učiteljem tujcem, naj so deležni v enaki meri tudi tujci čl. narodnosti. Manjšini naj se da tudi na teh šolah enaka pravica pri vplivu na upravo in nadzorstvo, kot na ljudskih šolah. — 7. Zahtevamo ustanovitev obrtnonadaljevalnih šol. — 8. Na deželi živeči manjšini ni bila še do sedaj dana možnost vzgojevati svoje otroke v čeških šolah in zato se zahteva ustanovitev javnih čl. šol na Moravskem polju. Nočemo sicer posegati pred končno ureditev vprašanja manjšinskega šolstva na deželi ali zahtevamo pa, da se samopomoči ustanovljenih narodnih šol dodele zavetišča v poslopih javnih šol. — 9. Zahtevamo z vsem povdankom, naj stopijo pristojna ministrstva brez odlašanja v nova pogajanja s Češkoslovaško o izvedbi mednarodne brnske pogodbe, po kateri so te naše zahteve glede manjšinskega šolstva upravičene. — Navedena resolucija se je poslala dunajskemu županu, kancelarju dr. Seplnu, ministrstvu za uk češkosl. predstavnitstvu in Društvu narodov.

Znamenje časa. Dne 13. t. m. je umrl na Dunaju ubog podanik avstr. republike, reditelj 4članske družine in dunajski občan. Žena je naznanila smrt takoj pristojnim oblastem in že so bili uslužbenci pogrebnege zavoda na mestu ali ker uboga žena ni imela toliko denarja, da bi plačala pogrebne stroške, so ti takoj odšli in nihče se več ni brigal za umrlega siromaka. Tako je ležal do sobote v sobi in bi ležal še bogve kako dolgo, ako bi sosedji ne naznanili slučaj policiji, ki je poskrbela pogreb 18. t. m., t. j. po 5 dneh, ko je bil že v popolnem razpadu. Celo to dobo je morala žena z mrličem v isti postelji spat in v isti sobi kuhati. — Komentar k temu slučaju je odveč.

Sele. V soboto 9. sept. se je s skalnate Košute slišal strel, nato pa je nekdo dal časa na ves glas klical na pomoč najemnika Hajnževega posestva, ki leži pod Košuto. Ko so se odpravili iskat ga, je glas opešal in umolknil. Zaradi deževja in megle niso mogli dolgo iskati, tudi naslednje dni je bilo iskanje zaradi slabega vremena zelo težavno in deloma nemogoče. Tako se ne ve, ali se je zgodila kaka nesreča, da je kdo zašel med skalovje in ni mogel več ne nazaj ne naprej. Domačinov se ne pogreša nobeden.

Kostanje. Igrri „Sv. Cita“ in „Zdaj gre sem, zdaj tja“ sta bili nad vse pričakovane dobro igrani, posebno gostilničar Švarc je dal mnogo smeha. Lepo je od vlade, da nam pošilja asistenco, čeravno je tako potrebna kot peto kolo na vozu, ker se z našimi nasprotniki prav dobro razumemo; mi jih nikdar ne motimo, zakaj bi nas oni? Opazili smo tudi neko dekle, ki je odvrčalo ljudi od našega „krafelna“. Krafel so pač nemčurji, ki niso Nemci in Slovenci pa nočejo biti. Z igro smo prav zadovoljni in želimo v kratkem zopet kako slično zabavo!

Bistrica v Rožu. V nedeljo dne 3. t. m. so praznovali naši nemčurji tukaj pod Lipo drugo obletnico shoda. Ker so tedaj doživeli popoln fijasko, so se tudi sedaj spominjali Jugoslavije. V znak zasramovanja vsega kar je slovenskega, so obesili v lipo s črnim pajčolanom ovito slovensko zastavo. V tem kritičnem času, ko berači kancelar dr. Seipel pri sosednjih državah in nas prodaja Italijanom, se naši brezvestni nemčurji še vedno ne morejo vživeti v to, da so gospodarji samo od danes na jutri. Nas to seveda ne razburja, ampak samo beležimo, da se ne pozabi.

Bela (Popravek). Višji carinski urad v Celovcu nam je poslal na dopis v 34. številu sledeči popravek: Ni res, da je organ finančnega oddelka kopališče Bela bombardiral in dvakrat ustrelil od križišča, ki vodi pod Storžičem v Belo, na fante, ki so na predvečer sv. Cirila in Metode kresili na Storžiču, ampak res je, da se nobeden finančni stražnik ta večer ni nahajal v službi ne izven službe v bližini Storžiča, temveč v dolini.

Kazaze (Slovo). Dne 7. sept. so se poslovili od nas č. g. T. Ulbing. Enajst let so se trudili v naši župniji, da bi jo povzdignili tako v verskem, kakor tudi v narodnem oziru ali na-

sprotniki v službi alkohola so zgradbo podirali. Veliko zla so jim prizadeli nasprotniki, posebno po plebiscitu so čutili vso njihovo surovost. Vendar pa že prihajajo mnogi do spoznanja, da so bili zapeljani in se kesajo svojih nečastnih dejanj. To naj Vam bo, č. g. župnik, v tolažbo in zadoščene! Vašim zvestim, a radi odhoda neutolažljivim, bivšim faranom pa ostanejo Vaši zlati nauki in še lepši vzgled v neizbrisnem spominu. Bog Vam daj v plačilo za to na Vašem novem službenem mestu obilo sreče in blagoslova! Ne zabite nas!

Skočiče ob jezeru. (Poroka.) Zakonsko zvestobo sta si obljubila Micka Šneider, posest. pd. Kramarčinja in Ivan Zupanc iz Št. Petra v Savinjski dolini na Štajerskem. Zavednemu slovenskemu paru želimo obilo sreče, blagostanje, mnogo let zadovoljno in blaženo bodočanje!

Št. Lenart pri Sedmih studencih. V nedeljo dne 17. septembra sta se ob obilni udeležbi od strani vernikov iz mnogih far blagoslovila dva nova bronasta zvona, ki jih je vtila v splošno zadovoljnost tvrdka Maks Samassa v Dun. Novem Mestu. Za botre so bili posestniki Pinjat na Čavi in Arih na Strmcu in za botre gospodinjji Miklavka na Čavi in Zelanka na Strmcu. Po končani svečanosti so se zbrali gostje v gostoljubni hiši pri Potočniku, kjer je odkrivala domača gosposinja skrivnosti svoje kuhinje v obilni meri. — Dne 16. t. m. je v Woturju zatisnil oči dolgoletni mežnar Matija Lepušic. — Pred kratkim se je preselil v Beljak Majarčev „Fuchs“, ki je zvesto služil trem gospodarjem nad 30 let. Tam so ga razmesarili in najbrž potlačili v klobase.

Skočidol. (Inštalacija.) Odkar so bili pred štirimi leti tudi naš g. župnik A. Gabron prisiljeni pred nemškim terorjem zbežati preko meje, naša župnija ni imela več lastnega dušnega pastirja. Šele na mali Šmaren so bili, na naše veliko veselje, kot stalen župnik na slovesen način zopet vmeščeni čg. Tomaž Ulbing, dotlej župnik v Kazazah. Novi župnik so domačin, ter kot tak gotovo dober poznavalec krajevnih razmer. Zato se gotovo tudi ne bodo zmenili za razne recepte nasprotnikov in Heimatdiensta, temveč hodili pot krščanske pravičnosti brez ozira na njih kulturo, ki so jo že na predvečer inštalacije pokazali v vsi svoji nagoti.

Podkrnos. Dne 17. septembra je izdihnil po daljšem bolehanju milostljivi gospod Janez Wieser, emer. dekan, kn. šk. konzistorijalni svetnik, zlatomašnik in prošt podkrnoški v 78. letu svojo blago dušo. Rajni je bil mož molitve in je vse nadloge dolgotrajne bolezni prenašal popolnoma udan v voljo božjo, nikdar ni bilo čuti iz njegovih ust znamenja najmanjše nevolje. Za časa bolezni pozabljen in zapuščen od vseh, je prebil dolge dneve v molitvi. Vedno je bilo videti blagega starčka, če se je lansko leto ob toplih popoldnevih izprehajal pred cerkvijo, ali letos, ko ga je starost priklenila na posteljo, ter mu je opešal vid in telesna moč, vedno z rožnim vencem v roki. Umrli gospod prošt ni sicer dejansko posegal v naše politično življenje, vendar je bil vedno odločno zaveden Slovenec ter je v boljših gmotnih razmerah prejšnjih časov nenavadno požrtvovalno podpiral slov. šolstvo na Koroškem in bivši slov. dijaški dom v Celovcu. Sam Bog ve, koliko je razdal revežem in kolikim je pomagal v stiski. Njegova dobra dela so ostala svetu skrita; g. prošt ni iskal časti in priznanja, tudi ni pričakoval od ljudi hvaležnosti za izkazane dobrote ter je tudi ni našel. Zato naj mu bo Bog plačnik. — Dne 20. septembra je rajnega g. prošta mil. g. kanonik Janez Widoitz ob asistenci 22 duhovnikov in obilni udeležbi ljudstva položil k večnemu počitku. Pri tej priliki se izrečno zahvaljujemo posebno mil. g. prelatu dr. Martinu Ehrlichu, proštu tinjskemu za njegov krasen v srce segajoč govor ter našemu pevskemu društvu za ginjaivi nagrobnici. N. v. m. p.

Listnica upravnštva.

Naročnikom v Jugoslaviji smo današnji številki priložili noložnice ter prosimo, da bi se jih takoj poslužili. — Ogriseg, Trbiž. Pride v 40. številki.

GOSPODARSKI VESTNIK

Prisilno posojilo. morajo plačati vsi hišni in zemljski posestniki v davkarijah in sicer do 16. oktobra polovico, do 16. nov. šestino, do 16. dec. zopet šestino in do 16. jan. zadnjo šestino. Kdor ne plača, se mu posojilo vknjiži v zlatih kronah (1 zlata krona začasno 15.100 pap. K). Pozivi se ne bodo pošiljali, vsak mora sam izračunati. Vplačati je treba 150 kratni zemljski in 500 kratni hišni davek za leto 1922.

Mariborski sejm. Cene živini: debeli voli 31—36 K, poldebili 22—30 K, plemenski 22—35 K, biki za klanje 25—35 K, klavne krave 21—25 K, plemenske 17—20 K, za klobasarje 13—17 K, molzne 17—23 K, breje 17—23 K, teleta 22—30 K.

Dunajski trg. Voli kg žive teže po 10—19.000 K, biki 10—15.000 K, krave 9600—18.000 K, bivoli 6—12.000 K, teleta 12—19.000 kron, pitane svinje 27—34.000 K, mesne svinje 26—32.000 K. Mesne cene: goveje 16—40.000 K, telečje 20—40.000 K, ovčje 16—26.000 K, svinjsko 30—42.000 K, povojeno svinjsko 32—40.000 K, slanina 38—48.000 K, maslo 50—58.000 K, surovo maslo 52—60.000 K, kokošje 28—36.000 K, račje 25—38.000 K, gosje 40—50.000 K za 1 kg. Zajec brez kože 35—60.000 K. Jajce 1600—1800 K, Kumare po 800—1200 K, zelen fižol 2200—3200 K, jurčki 8—9000 kron, jabolka 800—1600 K, hruške 1200—3600 kron, češplji 1100—1800 K, breskve 2—3600 K, orehi 6—9000 K za kg. Cene krme: seno po 150—190.000 K, detelja 170—180.000 K, slama 12—15.000 K za 100 kg. Konji: lahki vprežni 3—7 milijonov K, težki 8—16 milijonov K, kočijski 6—10 milijonov K. Klavni konji po 3560—9000 K za kg.

Borza. Dunaj. 25./9. Dinar 1000 K, dolar 74.650 K, nemška marka 53 K, funt šterling 330.000 K, francoski frank 5720 K, švicarski frank 13.950 K, holandski goldinar 28.950 K, lira 3150 K, poljska marka 9 K, češka krona 2350 K, ogrska krona 30 K. — Curih, 25./9. Avstrijska krona 0,007/s, dinar 7,20, češka krona 16,70, poljska marka 0,07, ogrska krona 0,21, lira 22,55, nemška marka 0,38, dolar 535.

Za tiskovni sklad so darovali: Berlušnik, Pliberk, 250 K, J. Pratnekar, Pliberk, 500 K, J. Šefer, Pliberk, 1000 K, M. Breznik, Pliberk, 2000 K, Karnar, Pliberk, 200 K, Mlinar, Pli-

berk, 100 K, M. Grafenauer, Turdanič, 1000 kron, Š. Boštjančič, Št. Vid v Podjuni 1600 K, J. Lesjak, Skočidol, 600 K, J. Majerhofer, Muškova, 1600 K, G. Lesjak, Muškova, 1000 K, M. Pucher, Malošče, 2000 K, A. Rapolt, Bela pri Žel. Kapli, 1000 K, J. Lučovnik, Medgorje, 1000 K, Š. Žerjav, Gonovece, 1000 K, M. Kapun, Gonovece, 1000 K, K. Dobernik, Grabštanj, 10.000 K, Slov. kat. izobr. društvo, Zahomec, 12.000 K, A. Kaplan, župnik, Štebenj, 5000 K. Vsem darovalcem iskrena hvala. Kje tičite še drugi? Vsaka Slovenka mora dati najmanj eno jajce za tiskovni sklad!

Listnica uredništva.

J. M. T., U. S. A. „Rajža na luno“ je za nas preobširna in bi tudi ne bila vsled razlik v narečjih vsem razumljiva. Vaši želji bomo ustregli. — **Po jezeru.** Počakajmo dokler se zadeva ne razčisti.

Iščem službo sobnega polirja ali zidarskega nadglednika v Jugoslaviji.

Sem 29 let star, zmožen slovenščine, izurjen v risanju in vseh zahtevah tičočih se poliranja sob. Ponudbe je pošiljati na upravo lista.

Pozor kmetje!

Dam v zameno sto kil strdi za koruzo ali adjo. Ponudbe naj se pošiljajo na naslov:

Simon Čertov, Slovenji Plajberk
Post: Unterbergen i R

Podpisani naznanjam častiti duhovščini, znancem in prijateljem, da je dne 17. septembra milostljivi gospod

Janez Wieser,

emerit. dekan, kn. šk. konzistorijalni svetnik, zlatomašnik, župnik in prošt podkrnoški, po daljšem bolehanju previden s sv. zakramenti v 78. letu zaspal v Gospodu.

Rajnega se spominjajmo v molitvi!

Proštjniško-župnijski urad v Podkrnosu,
dne 18. septembra 1922.

Kovač Franc,

administrator.